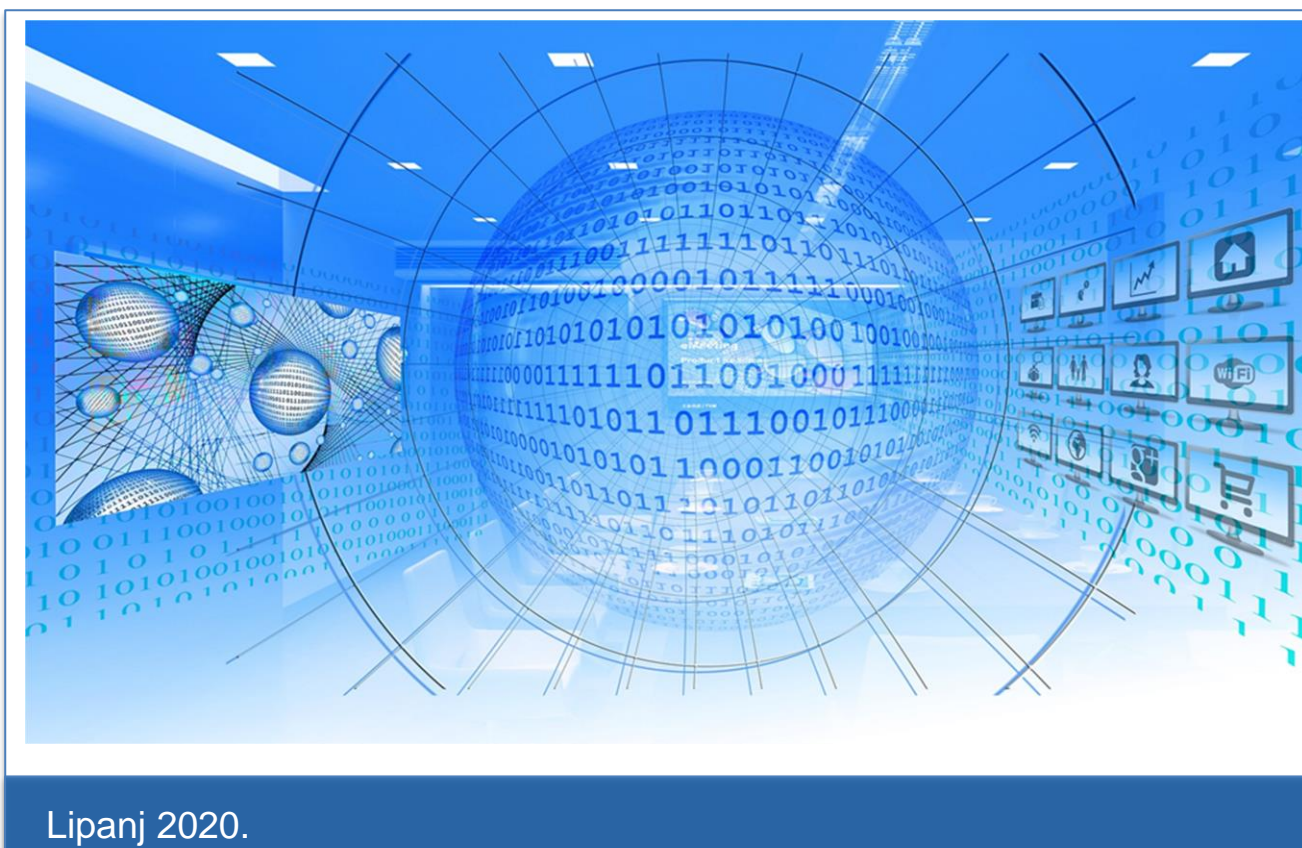

SOFTVER OTVORENOG KODA U EUROPSKOJ UNIJI

Izvršni sažetak

SOFTVER OTVORENOG KODA U EUROPSKOJ UNIJI

Projektna skupina:

Michał Kazimierczak, ekonomist, EUIPO

Altair Breckwoldt Jurado, stažist, EUIPO

Nathan Wajsman, glavni ekonomist, EUIPO

Autori žele zahvaliti Catalini Martínez iz Španjolskog državnog istraživačkog vijeća (CSIC) i Alexu Sanderu iz zaklade Free Software Foundation Europe na korisnim komentarima u vezi s prijašnjim nacrtom ovog izvješća.

Autor naslovne ilustracije je Gerd Altmann. Ilustracija je licencirana u skladu s uvjetima licencije Pixabay License <https://pixabay.com/es/service/license/>

IZVRŠNI SAŽETAK

Uredbom br. 386/2012 Europskoj promatračnici za povrede prava intelektualnog vlasništva (Promatračnica) povjeravaju se zadaće povezane s boljim razumijevanjem vrijednosti prava intelektualnog vlasništva i poticanjem razmjene informacija o novim konkurentnim poslovnim modelima kojima se povećava zakonita ponuda kulturnog i kreativnog sadržaja. U okviru tih nadležnosti Promatračnica priprema izvješća o istraživanjima koja sadrže informacije o različitim kontekstima korištenja pravima intelektualnog vlasništva i njihovoj važnosti za pojedinačna poduzeća i europsko gospodarstvo. U ovom izvješću riječ je o softveru otvorenog koda (OSS) jer se on često smatra alternativnim načinom organizacije inovacijskih aktivnosti u softverskoj industriji.

U ovom se izvješću analizira opseg upotrebe licencija otvorenog koda kojima se služe komercijalna poduzeća u europskom softverskom sektoru, s naglaskom na načinu na koji se ta poduzeća koriste formalnim pravima intelektualnog vlasništva kako bi održala svoje poslovne modele, uključujući softver licenciran u skladu s uvjetima softvera otvorenog koda.

Softver otvorenog koda nastao je kao odgovor na razvoj softverske industrije, posebnosti inovacija tog sektora i neizvjesnosti u vezi sa zaštitom prava intelektualnog vlasništva i softvera. Rastuća priroda softverskih inovacija olakšava ponovnu upotrebu koda. Važnost mrežnih ekonomija potiče rješenja kojima se povećava široka upotreba softvera. Softver otvorenog koda svoju popularnost duguje kulturnim preferencijama prema dijeljenju softvera još iz zajednica prvih razvojnih softverskih inženjera. Taj softver posjeduje i neke posebne značajke koje se ne uklapaju uvijek u postojeći sustav zaštite prava intelektualnog vlasništva. Stoga može doći do pomicanja naglaska poslovanja sa softvera kao takvog na proizvode i usluge kojima se on nadopunjuje. Posljedice toga vidljive su u poslovnim modelima softverskih poduzeća i načinu na koji se služe pravima intelektualnog vlasništva za održavanje tih poslovnih modela.

Glavni doprinos ovog istraživanja jest analiza rezultata ankete provedene na uzorku od 1364 poduzeća sa sjedištem u EU-u i aktivnih u softverskom sektoru. Tom analizom pokazano je da je softver otvorenog koda postao sastavni dio poslovnih modela softverskih poduzeća. Većina tih poduzeća svoje zaposlenike potiče na razvijanje ili upotrebu softvera licenciranog u skladu s licencijama softvera otvorenog koda tijekom radnog vremena. Proteklih je godina većina poduzeća koja je sudjelovala u anketi održavala ili povećavala stupanj svoje uključenosti u razvoj ili upotrebu softvera otvorenog koda. Softver otvorenog koda sa sobom donosi neke očite koristi, koje nisu ograničene samo na niže troškove. Integriranjem softvera otvorenog koda u svoje poslovne modele poduzeća mogu ostvariti strateške koristi povezane sa širom upotrebom softvera i opsežnijim izvorom znanja za kojim mogu posegnuti. Podatci iz ankete pokazuju da softver otvorenog koda ne ograničava, nego povećava poslovne prilike za softverska poduzeća i većina njih softver otvorenog koda smatra prilikom, a ne prijetnjom svojem poslovnom modelu. Velik je broj novoosnovanih poduzeća u tom sektoru, a njihova brojnost ukazuje na veliku važnost softvera otvorenog koda u odluci da osnuju poduzeće. Za više od trećine poduzeća koja se služe softverom otvorenog koda ili ga razvijaju postojanje softvera otvorenog koda bilo je od presudne važnosti za pokretanje poslovanja.

Poduzeća koja svojim zaposlenicima dopuštaju aktivnosti razvijanja softvera otvorenog koda tijekom radnog vremena nešto su skeptičnija u pogledu aktualnog sustava zaštite prava intelektualnog vlasništva od njihovih kolega koji se u manjoj mjeri bave softverom otvorenog koda. Međutim, neformalne i formalne metode zaštite intelektualnog vlasništva važne su zbog svoje mogućnosti da tržišne prilike povezane sa

softverom otvorenog koda pretvore u isplative poslovne modele. Odgovori iz ankete pokazuju da, što je veći udio prihoda od prodaje licencija među poduzećima koja razvijaju softver otvorenog koda, to se češće upotrebljavaju vlasničke licencije. Poduzeća čiji je udio prihoda od prodaje licencija relativno niži vjerojatnije će se koristiti nevlasničkim licencijama za distribuciju softvera. Međutim, njihovi poticaji za doprinos softveru otvorenog koda ovise o zaštiti intelektualnog vlasništva ugrađenog u usluge i proizvode kojima se nadopunjuje softver otvorenog koda. Najpopularnija strategija među tim poduzećima temelji se na razvoju usluga kojima se nadopunjuje softver otvorenog koda ili na ugradnji softvera u opipljive proizvode.

Postoje određene razlike u upotrebi i procjeni učinkovitosti različitih mjera za zaštitu intelektualnog vlasništva, ovisno o stupnju uključenosti u razvoj softvera otvorenog koda. Poduzeća koja se ne služe softverom otvorenog koda, relativno gledajući, više se oslanjaju na patente, poslovne tajne i dizajne, a poduzeća koja razvijaju softver otvorenog koda oslanjaju se više na autorska prava, nazive internetskih domena i neformalne mjere zaštite intelektualnog vlasništva. Upotreba žigova gotovo je jednaka među različitim skupinama poduzeća. Razlika među poduzećima nije tako očita u procjeni učinkovitosti različitih mjera zaštite intelektualnog vlasništva. Zapravo, među poduzećima koja razvijaju softver otvorenog koda veći je udio onih koja autorska prava, žigove i dizajne ocjenjuju kao učinkovite mjere zaštite svojih proizvoda i usluga nego među poduzećima koja ne upotrebljavaju softver otvorenog koda. Iz toga proizlazi da su se poduzeća koja se bave razvojem softvera otvorenog koda u mogućnosti odreći vlasničke licencije za softver i osloniti na zaštitu intelektualnog vlasništva za druge dijelove svojih poslovnih modela.

Prema analizi odgovora iz ankete sudjelovanje poduzeća u razvoju softvera otvorenog koda potaknuto je pragmatizmom povezanim s nižim troškovima i strateškim koristima koje proizlaze iz razvoja softvera otvorenog koda, a ne ideološkim motivima. Razvojem i upotrebom softvera licenciranog u skladu s pravilima otvorenog koda poduzeća ostvaruju koristi dobivanjem novih poslovnih mogućnosti koje se temelje na uslugama i proizvodima kojima se nadopunjuje softver otvorenog koda. Od toga ostvaruju korist i zajednice softvera otvorenog koda jer komercijalni interes poduzeća pruža stabilnije i dugoročnije perspektive za razvoj softvera otvorenog koda.

Upravljanje softverom otvorenog koda i učinkovitost poslovnih modela koji se temelje na softveru otvorenog koda uvelike se oslanjaju na usklađenost korisnika s uvjetima licencije softvera otvorenog koda i s odredbama povezanim s autorskim pravima. To potvrđuje raznovrsnost postojećeg sustava prava intelektualnog vlasništva jer omogućuje nastanak novih metoda upravljanja inovacijama koje doprinose većem širenju inovativnih proizvoda, pri čemu poduzeća ne gube mogućnost ostvarivanja koristi od svojih inovacija.

Lipanj 2020.

SOFTVER OTVORENOG KODA U EUROPSKOJ UNIJI